

CRNA GORA
S K U P Š T I N A
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00-63-8/19-
Podgorica, 16. april 2019. godine

INFORMACIJA
O UČEŠĆU ČLANA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE
MOMČILA MARTINOVIĆA NA JAVNOJ RASPRAVI
O NACRTU STRATEGIJE ZA OSTVARIVANJE PRAVA DJETETA
U CRNOJ GORI ZA PERIOD OD 2019-2023. GODINE,
održanoj u Podgorici 16. aprila 2019. godine

Član Odbora za ljudska prava i slobode Momčilo Martinović učestvovao je na Javnoj raspravi o Nacrtu strategije za ostvarivanje prava djeteta u Crnoj Gori za period od 2019-2023, održanoj u Podgorici 16. aprila 2019. godine.

Na Javnoj raspravi, koju je organizovalo Ministarstvo rada i socijalnog staranja, učestvovali su djeca i mladi, predstavnici državnih institucija, članovi Radne grupe koja je pripremila Nacrt strategije, predstavnici Savjeta za prava djeteta, nevladinih organizacija, konsultantkinja Branka Pavlović i stručni tim u Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori.

Nacrt novog strateškog dokumenta za djecu pripremila je Radna grupa sačinjena od predstavnika: Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva pravde, Ministarstva zdravlja, Ministarstva prosvjete, Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Ministarstva kulture, Ministarstva odbrane, Ministarstva finansija, Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima, Centra za socijalni rad za Opštinu Herceg Novi, NVO „Roditelji“ i predstavnik djece - dječak iz Dječjeg doma „Mladost“ u Bijeloj. Izradu ovog dokumenta podržalo je Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori koje je kao stručno-tehničku podršku Radnoj grupi angažovalo konsultantkinju Branku Pavlović.

Osnov za pripremu novog strateškog dokumenta za djecu u Crnoj Gori, čije usvajanje je Programom rada Vlade Crne Gore za 2019. godinu utvrđeno za drugi kvartal 2019. bile su preporuke sadržane u Zaključnim zapažanjima Komiteta UN za prava djeteta, Alternativni izvještaj Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore o Drugom i Trećem periodičnom izvještaju Crne Gore o primjeni Konvencije UN o pravima djeteta, Odgovori države Crne Gore na pitanja iz Drugog i Trećeg periodičnog izvještaja, Alternativni izvještaj o implementaciji preporuka UN Komiteta za prava djeteta koji je pripremila NVO „Centar za prava djeteta“, Izvještaj o evaluaciji sistema za praćenje stanja dječjih prava u Crnoj Gori za period 2014-2017 i Analiza implementacije prethodna dva Nacionalna plana akcije za djecu. Naglašeno je da je u procesu izrade Strategije sproveden širok konsultativni proces u kojem je pored predstavnika nadležnih institucija učestvovalo i oko 100 djece različitog uzrasta iz svih krajeva Crne Gore. Mišljenje djece bilo je ključno za analizu stanja i problema u ovoj oblasti.

Finalni Nacrt strategije koji je na javnoj raspravi do 19. aprila 2019. godine i dostupan je na web sajtu Ministarstva rada i socijalnog staranja sadrži analizu stanja, viziju ostvarivanja prava djeteta, strateške i operativne ciljeve, ključne aktivnosti nadležnih organa i tijela zaduženih za sprovođenje operativnih ciljeva i način izvještavanja i evaluacije Strategije. Takođe, pripremljen je Akcioni plan za implementaciju Strategije sa procjenom sredstava za period 2019-2020.

Goran Kuševića, generalni direktor Direktorata za socijalno staranje i dječju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja je podsjetio da je ovo treći strateški dokument za prava djeteta u Crnoj Gori, koji se donosi nakon dva Nacionalna plana akcije za djecu iz 2004. i 2013. Istakao je da je Strategija nacionalni, interesorni i sveobuhvatni dokument koji se bavi unapređenjem uslova za ostvarivanje prava djeteta u svim oblastima obuhvaćenim Konvencijom UN o pravima djeteta i njenim Fakultativnim protokolima. Posebno je naglasio da su Preporuke Komiteta UN za prava djeteta korišćene kao smjernice za pripremu Strategije kojom se nastoji odgovoriti na tri ključna izazova:

potrebe i problemi djece, mogućnosti države u oblasti prava djeteta i preporuke Komiteta UN za prava djeteta i drugih relevantnih analiza u ovoj oblasti. Realizacija Strategije podrazumijeva interresornu i intersektorsku saradnju, odnosno saradnju javnog sektora sa nevladinim i međunarodnim organizacijama. Ocijenio je da je Crna Gora u poslednjoj deceniji ostvarila značajan napredak u stvaranju pravnih i strateških preduslova za primjenu institucionalnih, zakonodavnih i administrativnih reformi kako bi se prava djeteta zaštitila u skladu sa Konvencijom UN o pravima djeteta. Zaključio je da Strategija svoju viziju projektuje na budućnost djece koja imaju mogućnost da u Crnoj Gori ostvaruju sva svoja prava, osjećaju se uvažanim i bezbjednim građanima i prihvataju vrijednosti i odgovornosti koje doprinose prosperitetu društva. Takođe, Crna Gora ulaže u djecu, kao najvažniji ljudski kapital, podstiče ih da aktivno učestvuju u društvenom životu i razvijaju svoje potencijale.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Osama Makkawi Khogali je podsjetio da se prije 30 godina desilo nešto nevjerovatno- svjetski lideri su se okupili i u trenutku rijetkog globalnog jedinstva, donošenjem Konvencije UN o pravima djeteta, preuzeli istorijsku obavezu prema djeci širom svijeta. Tada su svakom djetetu dali obećanje da će promovisati, štiti i ostvarivati njegova prava. Ključna ideja Konvencije je da su djeca ljudska bića sa sopstvenim pravima. Konvencija je postala najviše ratifikovani ugovor o ljudskim pravima u istoriji čovječanstva i rezultirala je pozitivnim promjenama u životima mnogobrojne djece širom svijeta.

Khogali smatra da je Strategija za ostvarivanje prava djeteta prilika da se obavežemo na konkretne akcije za zaštitu i promovisanje prava za svako dijete u Crnoj Gori. S obzirom da je učešće djece u društvu jedan od vodećih principa Konvencije, ali i jedan od ključnih izazova, uspjeh je što se 30 godina nakon njenog usvajanja, djeca i mladi shvataju ozbiljno i što aktivno učestvuju u izradi nacionalne strategije o njihovim pravima. Khogali je čestitao djeci i mladima, partnerima iz Vlade, Skupštine, institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, nevladinih organizacija i akademske zajednice na aktivnom učešću i doprinosu u izradi Nacrta strategije. Veoma važnim smatra obezbjeđivanje adekvatnih ljudskih i finansijskih resursa za efikasno sprovođenje, monitoring i evaluaciju Strategije. Ono na šta smo se obavezali 1989. godine biće ispunjeno samo kada svaka vlada i svaki pojedinac budu podržavali ostvarenje svih prava djeteta i kada svako dijete bude u mogućnosti da traži njihovo ispunjenje, za šta je neophodna i politička volja i podrška javnosti- zaključio je Khogali.

Konsultantkinja Branka Pavlović je predstavila Nacrt strategije za ostvarivanje prava djeteta u Crnoj Gori, pripremljen u skladu sa Metodologijom razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata koju je Vlada Crne Gore utvrdila 2018. Istakla je da je Strategija krovni nacionalni dokument za djecu, ali nije jedini dokument koji se tiče prava djeteta, sveobuhvatna je jer se odnosi na sva prava djece definisana Konvencijom UN o pravima djeteta, a takođe je multisektorski i multiresorski dokument. Zasnovana je na indikatorima čije praćenje je definisano Nacionalnom strategijom održivog razvoja i indikatorima iz Transmonee baze.

Definisana su tri strateška cilja: unaprijediti interresornu i intersektorsku saradnju i druge ključne uslove za ostvarivanje prava djeteta, spriječiti sve oblike nasilja nad djecom i poboljšati ostvarivanje posebnih mjera zaštite djece i poboljšati dostupnost i kvalitet socijalne i zdravstvene zaštite i obrazovanja za svu djecu. U okviru njih definisano je 10 operativnih ciljeva. Utvrđene su i tri vrste indikatora: indikatori strateških ciljeva, operativnih ciljeva i indikatori rezultata.

Strategijom je obuhvaćeno osam zajedničkih preporuka iz svih analiziranih dokumenata kojima je sugerisano da treba reformisati institucionalnu strukturu Savjeta za prava djeteta, uspostaviti model konsultacija sa djecom o pitanjima kojima se Savjet bavi, osnažiti nacionalni jedinstveni sistem kontinuiranog prikupljanja podataka o pravima djeteta i mehanizama njihovog dijeljenja, uspostaviti jasne procedure informisanja, konsultovanja i aktivnog učešća aktera u odlučivanju i u pripremi novog strateškog dokumenta za ostvarivanje prava djeteta. Takođe, naglasak sa zakonodavnog i strateškog okvira treba pomjeriti na poboljšanje njihove primjene u praksi i obezbijediti jednak pristup ostvarivanju prava za osjetljive grupe djece. Pored navedenog, potrebno je uspostaviti savremen i koncizan sistem monitoringa ostvarivanja prava djeteta i obezbijediti međusektorsku koordinaciju u ostvarivanju prava djeteta i monitoringu stanja, povećati svijest javnosti o pravima djeteta, alocirati dovoljne ljudske, tehničke i finansijske resurse za ostvarivanje prava djeteta i monitoring stanja, obezbijediti strategije za prelazak sa međunarodnih, donatorskih izvora finansiranja na lokalno ili nacionalno finansiranje i povećati obim pružanja usluga NVO u oblasti prava djeteta i kvalitet tih usluga.

Posebno je istakla širok konsultativni proces koji je podrazumijevao održavanje radionica i fokus grupa kojima su obuhvatili i najranjivije grupe djece. Naročita pažnja je posvećena svemu što su djeca navela kao svoje potrebe.

Planirano je da se priprema godišnji izvještaj o implementaciji Strategije koji će usvajati Vlada Crne Gore koja će biti i odgovorna za njenu implementaciju. Mišljenja je da Radna grupa koja je pripremala Nacrt strategije treba da priprema godišnje izvještaje o njenoj implementaciji i iste dostavlja Savjetu za prava djeteta i Vladi Crne Gore. Finalna evaluacija treba da bude sprovedena od strane nezavisnog stručnjaka koga treba odabrati na samom početku procesa.

Konsultantkinja Pavlović je informisala učesnike da je dobila korisne sugestije na Nacrt strategije, ne samo od UNICEF-a, već i drugih UN agencija sa sjedištem u Crnoj Gori koje su se odnosile na djecu azilante i migrante bez pratnje.

Osvrt na predstavljeni Nacrt strategije dali su predstavnici Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstva prosvjete, Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima, Centra za socijalni rad iz Pljevalja, Unije srednjoškolaca i UNICEF-a.

Bilo je riječi o najvećim ograničenjima u izradi Nacrta strategije, obavezi praćenja realizacije svih preporuka Komiteta UN za prava djeteta upućenih Crnoj Gori 2010. i 2018. godine, odgovornosti za sprovođenje Strategije, inkluziji djece sa smetnjama u razvoju, problemima sa kojima se suočavaju adolescenti, ekonomskoj eksploataciji djece, dječjem prosjačenju i podršci porodicama sa velikim brojem djece i samohranim roditeljima. Ukazano je da je nedostatak podataka predstavljao najveći problem u pripremi Nacrta strategije. Kada je riječ o preporukama Komiteta UN za prava djeteta, potrebno je pratiti realizaciju preporuka upućenih Crnoj Gori u oba ciklusa izvještavanja i uzeti u obzir realne mogućnosti zemlje za njihovo ispunjenje. Značajan napredak je ostvaren u inkluziji djece sa posebnim obrazovnim potrebama, nema više specijalnih škola i otvoreni su resursni centri. Preko 2000 djece ima rješenje o usmjeravanju, a u resursnim centrima je oko 200 djece. Angažovano je oko 300 asistenata u nastavi, a sva djeca sa smetnjama u razvoju kojima je to potrebno obrazuju se na bazi individualnog obrazovnog programa.

Kada je riječ o prosjačenju djece, ocijenjeno je da je nerealno očekivati da će Crna Gora u potpunosti riješiti ovaj problem. Iz institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore su obavijestili da je u završnoj fazi izrada Protokola o postupanju organa, ustanova i organizacija sa djecom uključenom u život i rad na ulici. Predstavnica Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima je saopštila da su u partnerstvu sa Crvenim krstom Crne Gore i uz finansijsku podršku UNICEF-a završili sveobuhvatno istraživanje o mapiranju uzroka i posledica koje se odnose na zloupotrebu djece. Istraživanjem su obuhvatili samo područje Kampa Konik, a u narednom periodu namjeravaju da rade slična istraživanja kojim će obuhvatiti druga područja na kojima pretežno živi romska populacija. Saglasna je da se samo koordiniranim aktivnostima može postići uspjeh u borbi protiv dječjeg prosjačenja.

Poslanik Momčilo Martinović je saopštio da će Odbor za ljudska prava i slobode i u narednom periodu ostati dosledan multisektorskom pristupu i saradnji sa svim nadležnim subjektima u oblasti zaštite prava djeteta. U skladu sa kontrolnom i nadzornom ulogom Parlamenta, Odbor će, u skladu sa svojom nadležnošću, ispratiti realizaciju aktivnosti utvrđenih Strategijom i pratećim Akcionim planom i donositi odgovarajuće preporuke i zaključke u cilju daljeg unapređenja stanja. Informisao je da je Odbor juče usvojio Plan aktivnosti za 2019. godinu kojim je u funkciji obilježavanja 30. godišnjice od usvajanja Konvencije UN o pravima djeteta utvrđeno 11 aktivnosti u ovoj oblasti, među kojima su: razmatranje Izvještaja o mentalnom zdravlju djece u Crnoj Gori, razmatranje Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024. i Akcionog plana za implementaciju Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za 2019. godinu - „*Stop dječijem prosjačenju!*“, održavanje Regionalne konferencije na temu „Prava djeteta“- obilježavanje 30. godišnjice usvajanja Konvencije UN o pravima djeteta, Međunarodnog dana djeteta i Međunarodnog dana ljudskih prava i održavanje Kontrolnog saslušanja predstavnika nadležnih institucija na temu „Realizacija Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. i Preporuka sadržanih u Analizi usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom“.

Zaključio je da će Odbor za ljudska prava i slobode i dalje biti značajan i pouzdan partner u unapređenju normativnog okvira i praćenju realizacije svih aktivnosti nadležnih institucija usmjerenih na zaštitu, afirmaciju i promociju prava djeteta u Crnoj Gori.

Ocijenjeno je veoma značajnim što će praćenje realizacije Strategije za ostvarivanje prava djeteta u Crnoj Gori biti „pod budnim okom“ skupštinskog Odbora za ljudska prava i slobode koji je svoju posvećenost ovoj temi pokazao i planiranjem 11 aktivnosti u funkciji obilježavanja 30. godišnjice usvajanja Konvencije UN o pravima djeteta.

Na Javnoj raspravi je zaključeno da će kvalitet procesa implementacije, monitoringa i evaluacije Strategije zavisi od kvaliteta međusektorske saradnje. Ključno je da se sve relevantne institucije: nacionalne i lokalne vlasti, akademska zajednica, mediji, privatni sektor i međunarodna zajednica ujedine za djecu, jer samo ujedinenim naporima može se obezbijediti da sva prava postanu stvarnost za svako dijete u Crnoj Gori.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković